

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 533/2021-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného Mgr. Igorom Cibulom, advokátom, Hrabový chodník 4, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 20/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 20/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na urýchlené rozhodnutie o osobnej slobode podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **600 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, jeho uznesením z 21. apríla 2021, postupom Krajského súdu v Bratislave

(ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tpo 40/2021 a jeho uznesením z 8. júla 2021. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a prikázal mu prepustiť ho z väzby na slobodu, priznal mu finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 533/2021-15 z 21. októbra 2021 bola ústavná sťažnosť pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru v súvislosti s nedodržaním požiadavky na urýchlené rozhodnutie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 8. apríla 2021 prijatá na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá jednak ako zjavne neopodstatnená, ale tiež pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

3. Sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin falšovania liekov a zdravotníckej pomôcky podľa § 170b ods. 1, ods. 3 písm. b), ods. 5 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona a zločin neoprávneného zaobchádzania s látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa § 176 ods. 1, ods. 2 písm. c), ods. 3 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom vo výroku uznesenia o vznesení obvinenia. Uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 Tp 1/2021 z 26. januára 2021 bol vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pričom väzba mu začala plynúť od 23. januára 2021. Sťažovateľ podal 8. apríla 2021 žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu Krajskej prokuratúry v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“), ktorá jej nevyhovela a 16. apríla 2021 ju so svojím stanoviskom doručila okresnému súdu.

4. Zastupujúci sudca pre prípravné konanie 21. apríla 2021 zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie na slobodu, ako aj návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a neprijal jeho písomný sľub. Sťažovateľ podal proti tomuto rozhodnutiu ihneď po vyhlásení sťažnosť s tým, že ju odôvodní po doručení písomného vyhotovenia rozhodnutia. Vypracované písomné rozhodnutie okresného súdu bolo 24. mája 2021 doručené obhajcovi sťažovateľa, ktorý toho istého dňa sťažnosť odôvodnil a odoslal okresnému súdu. Po urgenciách obhajcu sťažovateľa z 15. a 28. júna 2021 bol spis predložený nadriadenému súdu 2. júla 2021. Krajský súd uznesením z 8. júla 2021 sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol. Toto rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené 12. júla 2021.

5. Uznesením okresného súdu č. k. 8 Tp 69/2021 z 13. októbra 2021 bol sťažovateľ prepustený z väzby na slobodu pri nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, prijatí peňažnej záruky a uložení obmedzení a povinností vrátane kontroly technickými prostriedkami. K prepusteniu sťažovateľa z Ústavu na výkon väzby Bratislava došlo 2. novembra 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Celková lehota rozhodovania o žiadosti sťažovateľa bola spolu 96 dní, teda vyše 3 mesiace. Na okresný súd pripadá 77 dní, čo je prevažná časť. Okresný súd doručil písomné vyhotovenie uznesenia z 21. apríla 2021 po 33 dňoch od rozhodnutia. Pre nedostatok neodkladného a urýchleného rozhodnutia došlo k porušeniu označených práv postupom okresného súdu. Sťažovateľ nemohol opätovne požiadať o prepustenie z väzby a kontrolovať jej zákonnosť v mesačnej periodicite. Zaslanie spisu sťažnostnému súdu nemôže trvať vyše mesiaca.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že sudca JUDr. Valent študoval 17. a 18. apríla 2021 počas víkendu rozsiahly spisový materiál a po dohode s obhajcom sťažovateľa a dozorovým prokurátorom nariadil výsluch na 20. apríl 2021. Fyzicky spis priniesol na súd 19. apríla 2021. Od 19. do 23. apríla 2021 bol zákonný sudca dočasne práceneschopný, preto konal zastupujúci sudca JUDr. Golian, ktorý rozhodol na výsluchu 21. apríla 2021. Následne od 26. apríla do 7. mája 2021 zákonný sudca čerpal riadnu dovolenku. Písomné znenie uznesenia bolo expedované spisovou kanceláriou 5. mája 2021, t. j. v deň jeho odovzdania kancelárii zastupujúcim sudcom. Písomne odôvodnená sťažnosť sťažovateľa doručená súdu 25. mája 2021 bola spisovou kanceláriou expedovaná na vyjadrenie krajskej prokuratúry 16. júna 2021 pod menom zákonného sudcu, hoci mu od návratu z dovolenky spisový materiál predložený nebol. Vo zvyšku opísal okresný súd priebeh konania rovnako ako sťažovateľ. Konštatoval, že prierah nastal z dôvodu dočasnej práceneschopnosti zákonného sudcu a následného čerpania riadnej dovolenky, ktorú potreboval na regeneráciu po zranení. Prierahy nastali z objektívnych dôvodov. Konečné rozhodnutie ponechal na ústavnom súde pri zvážení dôvodnosti a primeranosti finančného zadost'učinenia. Poukázal na konštatovanie prierahu krajským súdom a súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že netrvá na konaní ústneho pojednávania a súhlasí s jeho upustením. Poukázal na rozpor vyjadrenia zákonného sudcu JUDr. Valenta a podpredsedu okresného súdu. Vyčíslil si náhradu trov konania vo výške 576,12 eur za 3 úkony právnej služby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na jeho tvrdení o neprimeranej dobe rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu okresným súdom a následného predkladania veci krajskému súdu.

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného iniciovať konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje s právami vyplývajúcimi z čl. 5 ods. 4 dohovoru (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08).

11. Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na rýchlosť tohto preskúmania. Rovnako to platí aj v prípade osobitného typu väzobného konania, ktorého predmetom je preskúmanie žiadosti o prepustenie z väzby. O väzbe musí súd rozhodnúť urýchlene (podľa znenia autentických verzií dohovoru: „à bref délai“, resp. „speedily“). Lehota

začína podaním návrhu alebo žiadosti a končí vydaním konečného rozhodnutia súdu, prípadne dorúčením tohto rozhodnutia, ak sa rozhodlo v neprítomnosti obvineného. Ústavný súd pri posudzovaní dodržania požiadavky urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby z hľadiska čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a tiež z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru vo svojich rozhodnutiach uviedol, že jednotlivé lehoty sa z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu. V zásade však požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, resp. čl. 5 ods. 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla zodpovedá lehota konania nepresahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca (napr. III. ÚS 255/03, tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Bezicheri proti Taliansku z 25. 10. 1989, sťažnosť č. 11400/85).

12. Z tvrdení účastníkov konania, listinných dôkazov a obsahu spisu, ktorý mal ústavný súd k dispozícii, možno ustáliť taký priebeh procesných úkonov, aký uvádza sťažovateľ (bod 4) a okresný súd (bod 6). Sťažovateľ v replike skutkové tvrdenia okresného súdu týkajúce sa priebehu procesných úkonov navyše nijako nespochybňuje, a preto ich ústavný súd považuje za nesporné medzi účastníkmi konania.

13. Celková doba konania na okresnom súde predstavovala 77 dní, resp. 80 dní po započítaní obdobia po vrátení spisu z krajského súdu. Okresnému súdu je z toho možné započítať časový úsek od 16. apríla 2021 (doručenie žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby okresnému súdu) do 21. apríla 2021 (termín výsluchu, na ktorom sa rozhodlo o žiadosti sťažovateľa), teda dobu rozhodovania o žiadosti sťažovateľa v trvaní 5 dní, a časový úsek od 21. apríla 2021 (termín výsluchu a prijatie rozhodnutia) do 6. mája 2021 (expedovanie písomného vyhotovenia rozhodnutia), teda 14 dní. Od 6. mája 2021 do 20., resp. 24. mája 2021 (doručenie uznesenia okresného súdu sťažovateľovi a obhajcovi) a následne do doručenia odôvodnenia sťažnosti okresnému súdu 25. mája 2021 išlo o dobu, ktorú okresný súd z hľadiska urýchlenosti postupu nemohol nijako zvlášť ovplyvniť.

14. Čas od doručenia sťažnosti sťažovateľa 25. mája 2021 okresnému súdu do jej zaslania na vyjadrenie krajskej prokuratúry 16. júna 2021 (22 dní) ide na ťarchu okresného súdu. To isté platí aj pre nasledujúce obdobie vyčkávania na vyjadrenie krajskej prokuratúry, ktorej súd poskytol 3 dni na doručenie vyjadrenia (počítajúc od doručenia výzvy 17. júna 2021). Až do predloženia spisu so sťažnosťou krajskému súdu 2. júla 2021 potom ide na ťarchu okresného súdu ďalších 16 dní. Napokon čas od vrátenia spisu okresnému súdu 9. júla 2021 do doručenia uznesenia krajského súdu sťažovateľovi a obhajcovi 12., resp. 13. júla 2021 (3 dni) ide tiež na ťarchu okresného súdu.

15. Ústavný súd s prihliadnutím na zistený priebeh konania konštatuje, že od predloženia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu okresnému súdu do rozhodnutia o nej okresným súdom uplynulo 5 dní a do expedovania rozhodnutia sťažovateľovi 20 dní, čo ústavný súd z časového hľadiska hodnotí ako akceptovateľné. Do samotného doručenia rozhodnutia uplynulo 34, resp. 38 dní, čo je už doba blízka hraničnej akceptovateľnosti. Zohľadniť je však potrebné pomerne dlhé obdobie, ktoré si vyžiadalo doručovanie (14, resp. 18 dní), ktorého priebeh okresný súd ovplyvniť nemohol. Úloha okresného súdu pri rozhodovaní v sťažovateľovej veci ale nebola splnená vyhlásením uznesenia, jeho písomným vyhotovením a ani následným dorúčením stranám trestného konania. Vzhľadom na podanú sťažnosť, o ktorej mal okresný súd vedomosť už v deň

vyhlásenia uznesenia z 21. apríla 2021 a ktorá bola písomne odôvodnená 25. mája 2021, bolo povinnosťou okresného súdu urýchlene vec predložiť na rozhodnutie o sťažnosti sťažnostnému (krajskému) súdu. Okresný súd však túto povinnosť (s ktorou korelujú práva obžalovaného podľa čl. 17 ods. 2, 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru) riadne nesplnil, keď namiesto toho, aby urýchlene predložil vec na rozhodnutie krajskému súdu, vyčkával až do 16. júna 2021, keď (po urgencii sťažovateľa) doručil sťažnosť na vyjadrenie a vyčkával ďalej až do predloženia spisu sťažnostnému súdu 2. júla 2021 (po druhej urgencii sťažovateľa). Možno zhrnúť, že na ťarchu okresného súdu ide celkom 60 dní, čo sa v súhrne nedá považovať za urýchlené konanie v zmysle ustálenej judikatúry, podľa ktorej lehoty počítané na mesiace spravidla za primerané považovať nemožno.

16. Takýto postup je *in concreto* ústavne neprijateľný a neospravedliteľný, pretože obdobie trvajúce viac ako jeden mesiac, počas ktorého spis obsahujúci napadnuté uznesenie a sťažnosť sťažovateľa zostával na okresnom súde, nemožno považovať za primerané. Okrem dosiaľ uvedeného pomalým postupom okresného súdu bol sťažovateľ zbavený aj možnosti opakovať svoju žiadosť o prepustenie z väzby v periodických lehotách vyplývajúcich zo zákona, lebo táto možnosť je viazaná na právoplatné rozhodnutie o predchádzajúcej žiadosti.

17. Ústavný súd dáva v nadväznosti na argumentáciu okresného súdu do pozornosti záväzky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva konštantne judikuje, že zmluvné štáty si majú právny poriadok organizovať tak, aby súdy mohli naplniť rôzne požiadavky, ktoré z dohovoru vyplývajú. Je zodpovednosťou štátu a úlohou súdov zabezpečiť organizáciu práce tak, aby sa väzobné konanie viedlo čo najrýchlejšie (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci Khlaifia a ďalší proti Taliansku z 15. 12. 2016, sťažnosť č. 16483/12, bod 131), a preto je ich úlohou prijať potrebné administratívne opatrenia na zabezpečenie rýchleho vybavenia naliehavých vecí, obzvlášť v prípadoch týkajúcich sa osobnej slobody jednotlivca, a to aj počas dovolenkového obdobia či napriek nadmernej pracovnej zaťažnosti sudcov (pozri už citované rozsudky E. proti Nórsku a Bezicheri proti Taliansku, tiež II. ÚS 642/2017, kde ústavný súd neakceptoval „mimoriadnu rodinnú udalosť“ ako relevantnú okolnosť, ktorá by mohla ospravedlniť celkové predĺženie väzobného konania).

18. Úlohou okresného súdu bolo zabezpečiť organizáciu práce tak, aby práceneschopnosť zákonného sudcu zbytočne nepredlžovala napadnuté konanie. Ústavný súd akceptuje, že objektívnu okolnosť na strane sudcu (práceneschopnosť) nemožno vopred vylúčiť, avšak ak nastane, jej dôsledky nemôže znášať obvinený či obžalovaný (sťažovateľ). Riešenie takejto situácie spočíva v organizácii práce súdu a konkrétneho sudcu.

19. Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že relevantná doba rozhodovania okresného súdu o osobnej slobode sťažovateľa predstavovala dva mesiace vrátane nečinnosti trvajúcej týždne, čo s prihliadnutím na všetky už uvedené okolnosti je potrebné hodnotiť ako dobu neprimerane dlhú a nezlučiteľnú s obsahom a účelom sťažovateľom označených práv, a preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva na urýchlené rozhodnutie o osobnej slobode podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

21. Sťažovateľ požiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia od okresného súdu vo výške 4 000 eur. Ústavný súd považoval túto požiadavku za primeranú do výšky 600 eur. Vychádzal pritom zo zisteného obdobia nečinnosti okresného súdu rátanej na týždne, z celkovej doby trvania rozhodovania okresného súdu, ale aj z toho, že sťažovateľ bol medzičasom prepustený z väzby na slobodu. V súlade so zásadou spravodlivosti (II. ÚS 135/2018) považoval za primerané, aby okresný súd zaplatil sťažovateľovi ako finančné zadosťučinenie za utrpenú nemateriálnu ujmu sumu 600 eur (bod 2 výroku nálezu). V prevyšujúcej časti, teda čo sa týka sumy 3 400 eur, z dôvodov už uvedených ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 576,12 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, replika).

24. Úhrnom by sťažovateľovi prináležala náhrada trov vo výške 576,18 eur. Vzhľadom na to, že sťažovateľ požaduje celkom iba sumu 576,12 eur, ústavný súd považoval za možné priznať mu ním požadovanú sumu 576,12 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2021

Libor DUEA
predseda senátu